

Ελληνική εξωτερική πολιτική μεταξύ αποδρομής και αναγκαίας προσαρμογής

Ο πόλεμος στην Ουκρανία και η αναγκαιότητα για την ελληνική εξωτερική πολιτική να επαναπροσδιορίσει στόχους και πρακτικές.

Απρίλιος 2022 - Ουκρανία
ANADOLU AGENCY VIA GETTY IMAGES

Ο πόλεμος στην Ουκρανία διανύει τον δεύτερο μήνα και η προοπτική κατάπαυσης του πυρός φαντάζει δύσκολη, η δε οριστική επίλυση της σύγκρουσης εξαιρετικά απίθανη. Η επιδίωξη αποκατάστασης της διεθνούς νομιμότητας δεν φαίνεται να αποτελεί στόχο ούτε καν για την ηγεσία της Ουκρανίας, ούτε βέβαια για τους συμμάχους της.

Ακόμη κι αν η Ρωσική Ομοσπονδία τερματίσει την εισβολή της στο ουκρανικό έδαφος ο βασικός

αμερικανοβρετανικός στόχος να προσδιορίζεται πλέον η Μόσχα ως απειλή για την ευρωπαϊκή τάξη από το σύνολο των κρατών της Γηραιάς Ηπείρου θα έχει επιτευχθεί.

Η γνωστή φράση του πρώτου Γενικού Γραμματέα της Ατλαντικής Συμμαχίας Λόρδου Ismay, σχετικά με τον λόγο δημιουργία του NATO: to keep the Russians out, the Americans in, and the Germans down, ακούγεται ως ιστορική αντήχηση προσαρμοσμένη στην παρούσα συγκυρία. Η διαιώνιση της πρωτοκαθεδρίας της Ατλαντικής Συμμαχίας στα ζητήματα άμυνας και ασφάλειας στην Ευρώπη, προκρίνεται ακόμη και από κράτη – μέλη της ΕΕ που πρωτοστατούσαν μέχρι πρότινος στη διαδικασία στρατηγικής αυτονόμησής της.

Για τους αγγλοσαξονικούς σχεδιασμούς, η στρατηγική υπόσταση της ΕΕ είναι ανεκτή μόνο ως συμπλήρωμα του ατλαντικού βάρους ισχύος. Η εν λόγω στόχευση δεν είναι καινοφανής, αλλά έπρεπε να επαναβεβαιωθεί ιδιαίτερα μετά το Brexit και τους ευρύτερους αμερικανικούς σχεδιασμούς όσον αφορά τον ηγεμονικό ανταγωνισμό με την Κίνα.

Η μεταψυχροπολεμική επιδίωξη της Γαλλίας και της Γερμανίας να συστήσουν ένα πλαίσιο συνεργασίας και συνύπαρξης με τη Ρωσία, εγκαταλείπεται υπό το βάρος της ρωσικής εισβολής, των αμερικανικών απαιτήσεων ως προς το είδος και το μέγεθος των κυρώσεων και της αναζωπύρωσης των εύλογων διλημμάτων ασφαλείας των κρατών που συνορεύουν με τη Ρωσία.

Ακόμη και κράτη που δεν επιθυμούσαν την είσοδο στην Ατλαντική Συμμαχία, βλ. Σουηδία κι Φιλανδία, ξετάζουν σοβαρά την ένταξή τους. Διαφαίνεται επομένως ότι στη νέα φάση του εισέρχεται το διεθνές σύστημα και τους επαγόμενους συσχετισμούς που δημιουργούνται στο ευρωατλαντικό πλαίσιο, έκαστο κράτος θα καθορίζει τους στόχους και τις δράσεις του στη βάση ενός ακόμη πιο αυστηρού προσδιορισμού του εθνικού του συμφέροντος.

Δεν χρειάστηκαν παρά μερικές εβδομάδες για να εξαγνιστεί, από τους περισσότερους συμμάχους και εταίρους, η διπλωματικά απομονωμένη(sic) Τουρκία, η οποία μάλιστα απέχει από το καθεστώς κυρώσεων που έχει επιβάλει η Δύση στη Ρωσία.

Υπό αυτό το πρίσμα κρίνεται σκόπιμο η ελληνική εξωτερική πολιτική να επαναπροσδιορίσει στόχους και πρακτικές. Οι ευχολογικές ρήσεις περί σωστής πλευράς της ιστορίας χρήζουν διευκρινήσεων. Οι δηλώσεις της Αμερικανίδας Υφυπουργού Εξωτερικών, εριτίμου κ. Νιούλαντ, κατά την πρόσφατη επίσκεψη στη χώρα μας υπενθύμισαν ότι και στην σωστή πλευρά της ιστορίας υπάρχουν δυσκολίες...

Τον όλο προβληματισμό μεγέθυνε και η παρουσία του Ουκρανού Προέδρου στο ελληνικό Κοινοβούλιο, με όσα έκανε και όσα δεν είπε. Το Προεδρείο ή δεν ήξερε πως ο υψηλός προσκεκλημένος θα «πασάρει» -τηλεοπτικός όρος- video κατά την ομιλία του ή ήξερε, το επέτρεψε και δεν φρόντισε να μάθει ποιος επιπλέον θα απευθυνθεί στον ελληνικό λαό.

Η απουσία αναφοράς στην τουρκική εισβολή και κατοχή στην Κύπρο από το 1974 και η ιστορική αντιστοίχισή της με την ρωσική, μάλλον προκάλεσε αλγεινές εντυπώσεις, αν όχι στο σύνολο των βουλευτών, αναμφίβολα σ' αυτούς που εκπροσωπούνται στο Κοινοβούλιο.

Σύμφωνα με την γνωστή θέση: η Ελλάδα ασκεί εξωτερική πολιτική αρχών, αλλά διαπιστώνει ότι σύμμαχοι και εταίροι προτάσσουν και της επιστρέφουν στις διμερείς και πολυμερείς μας σχέσεις εξωτερική πολιτική στη βάση εξυπηρέτησης των εθνικών τους συμφερόντων. Διερωτάται λοιπόν ο μέσος πολίτης σε ποιο βαθμό μπορεί να συνεχιστεί και ποιο είναι το οριακό κόστος αυτής της πρακτικής;

Η συγκυρία επιβάλλει την ανάγκη δημόσιας συζήτησης, σχετικά με την προσαρμογή της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής στις απαιτητικότερες συνθήκες, συνιστώντας θεσμική υποχρέωση των πολιτικών δυνάμεων και δη των κομμάτων που εκπροσωπούνται στο Κοινοβούλιο.

Αποφάνσεις περί της σωστής πλευράς της ιστορίας δεν επιλύουν τα επιμέρους ζητήματα που προκύπτουν, ούτε αποτελούν λευκή επιταγή προς την Κυβέρνηση. Παρενθετικά, τα άρθρα 125 και 129 του Κανονισμού της Βουλής προβλέπουν τη διαδικασία κοινοβουλευτικού ελέγχου, σύμφωνα με την οποία: *καθένας (βουλευτής κι όχι υποχρεωτικά του αντιπολιτευτικού χώρου) ή πολλοί έχουν το δικαίωμα (και υποχρέωση προς το εκλογικό σώμα) να απευθύνουν στη Βουλή γραπτές αναφορές, που περιέχουν αιτήματα ή παράπιννα. (...) να υποβάλλουν σχετικές ερωτήσεις, που κατατίθενται και συζητούνται.*

Ο Δάντης έχει προϋδεάσει εγκαίρως σχετικά με την τύχη όσων σε κρίσιμες στιγμές κράτησαν ουδέτερη στάση.